Mapes de Patrimoni Cultural

Diputació Barcelona

El Castell

Rubí

Ubicació

Comarca:	Vallès Occidental
Lloc/Adreça:	C/ Castell, s/n. 08191-RUBÍ
Emplaçament	Dalt un petit turó dominant la riera de Rubí

Coordenades:

Latitud:	41.49463
Longitud:	2.02636
UTM Est (X):	418730
UTM Nord (Y):	4594126

Classificació

Número de fitxa	08184-26
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Medieval Romànic Gòtic
Segle	XIII
Any	c. 1233
Estat de conservació	Bo
Notes de conservació:	Les primeres intervencions de rehabilitació del castell daten del febrer de 1987, molt contestades pel Grup de Col·laboradors del Museu e Rubí (ARÍS, VILALTA, 1987). Des del novembre de 1988 fins el mateix mes de 1991 les obres de restauració les realitzà l'escola - taller Rivo Rubeo. Els anys 1991 i 1992 es creà l'escola taller del Medi Ambient i la Qualitat de Vida que inicià els treballs de condicionament del Parc del Castell (CASTELL, s.d.).
Protecció	Legal
Observacions protecció:	Decret Arquit. Militar / PECPAR - Fitxa núm. 2
Número inventari	BCIN R-51-5619
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil
Ús actual:	Científic

Titularitat	Pública
Titular:	Ajuntament de Rubí, Pça. Pere Aguilera, 1, 08191-RUBÍ
Fitxes associades:	
Castell de Sant Genís	
Autoria de la fitxa	Juana Maria Huélamo - ARQUEOCIÈNCIA
Data de registre de la fitxa:	dj., 12/10/2000 - 02:00

Descripció

Es troba a la part de ponent de la Vila, situat dalt d'un tossal que domina la població, orientat de N a S, amb l'antiga porta a la paret S. La petita plana dalt del turó on es troba és artificial (VILA, 1991; 1992). El castell ha sofert diferents modificacions. L'accés actual es fa per una pujada amb un parc d'una superfície aproximada 9.790 metres quadrats. Es tracta d'un dels grans parcs de la ciutat. Actualment, l'edifici té forma de L amb dues plantes. Les parets són de tàpia amb base de pedra de gres. Estava cobert per un terrat merletat (CASTELL, s.d.). La construcció, de la que es poden distingir fins a cinc fases constructives, es desenvolupa al voltant d'un pati de forma poligonal tancat pel sud per una paret de tàpia amb sòcol de pedra. Presenta un fort desnivell cap el sud que s'accentua en direcció a l'actual porta d'accés, al costat de la qual apareix, tapiada, una porta anterior. A partir d'aquest pati es pot accedir a la resta de l'edifici que es pot dividir en tres grans cossos: 1 Cos Oest, de planta rectangular i dos pisos. La planta baixa estava dividida en dos àmbits, un de quadrangular, situat més al sud i un de rectangular més al nord. 2. Cos Nord. Estructura rectangular composada per dos naus paral·leles de dos pisos En aquesta estructura destaca el cos rectangular situat més al nord que sembla correspondre amb el cos principal de la primera fase del castell de Rubí. 3. Cos Est, que correspon a la façana actual. És un cos rectangular de 12 metres de llarg per 2 d'ample dividit en dos pisos i cobert per una teulada a doble vessant (VILA, 1991; 1993). El segon cos és el més antic, és a dir, d'època romànica. Es conserven, a més, algunes troneres, un portal, i una finestra de doble arc amb el capitell i la columna a la galeria del pati interior. La façana de llevant, (cos 3) molt allargada, mira a la Vila, és gòtica, té el portal principal d'entrada amb arc dovellat, i a la part superior, dos finestrals amb els seus capitells, columnes i festejadors, i merlets. A la part de migdia hi ha un portal de barri que servia perquè hi entressin carruatges de tota mena. Dóna al pati interior, on hi ha una escala gòtica i un finestral. A l'exterior de la part de ponent hi ha les restes d'una torre de l'homenatge. Destaca el sotateulat de voladís i l'originalitat de la xemeneia (RUFÉ, 1984; 1997). Al castell hi ha aparegut nombrosa pisa decorada que data des del segle XIV fins el segle XIX. Els tipus principals són ceràmica verd i manganès del segle XIII i XIV, ceràmica blava del segle XV, ceràmica en blau i reflex metàl·lic del segle XVI, reflexos metàl·lics sols dels segles XVI-XVII i decoració en blau del XVI al XIX (FERRAN, MORO, 1991). Han aparegut les restes d'un rellotge de sol dels segles XVII-XVIII (FARRÉ, 1991).

Observacions:

El primer emplaçament del castell estava situat a prop de l'antiga ermita de Sant Genis. Les terres de sota el castell es deien "la Parellada" (RUFÉ, 1985a), mentre que les de l'altra banda de la via es diuen "el Pla de Dormet" (informació oral E. Xercavins, CUC)

Història

Aquest edifici no correspon a l'antic castell, ja que al lloc no hi han aparegut restes del període antic, per tant hom suposa que es troba a Sant Genís (VILA, 1991; 1993). De l'any 1017 és el primer senyor conegut, Seniofret de Riurubí (MARGENAT, 1987). El 1080 el feudatari del castell és Ramon Seniofred

(BENCOMO et alií, 1986). El segle XII el posseïa el vescomte de Cardona i l'infeudà a Guillem Guardia, i l'any 1247 el vengué a Pere de Sanmartí. Així s'anà transferint a les nobles famílies del Claramunt, Torrelles, Sentmenat, Oms, Moià i marquès de Barberà fins el seu propietari actual que és l'Ajuntament (RUFÉ, 1984a; 1997a). El segle XIII, el senyor Berenguer de Rubí va obtenir autorització del rei Jaume I, per a aixecar "domum sive casam planam in qua contra inimicos vestros possitis vos defendere", és a dir l'actual edificació del Castell de Rubí, que va substituir l'anterior (VILA, 1991; 1993). A finals del segle XIV els habitants de Rubí s'alliberen de les servituds feudals i el segle XV passà a mans de la família Torrelles, que no hi residiren. Amb el temps es convertí en una masia habitada per uns masovers que en tenien cura i hi conreaven part de les terres (RUFÉ, 1984a; 1997a). Existeix una descripció de Rubí del dietari de Jeroni Pujades (primer terç del segle XVII) la qual indica "un lugarcito de 15 a 20 casas juntas, llamado Rubí, tiene algunos pocos vestigios, especialment un castillo viejo con muralla todo de tápia y argamasa,..." (GARCÍA, 1996). La família Oms vengueren el senyoriu a la Causa Pia de Miquel Pascual, blanquer de Barcelona, reconstruint el castell i el molí, i repoblaren de vinyes les terres (RUFÉ, 1984a; 1997a). A inicis de l'any 1700 entrà en possessió de la masoveria la família rubinenca Ferran - Vila, que habità el castell fins l'any 1963. Quant a la Desamortització de 1835, la família Moià adquirí la propietat. Posteriorment, el castell fou heretat pel marquès de Barberà (RUFÉ, 1984a; 1997a). També era propietat del castell el molí que hi havia prop de la riera el qual fou venut a l'empresa Pich Aguilera a finals del segle XIX (RUFÉ, 1984a; 1997a). S'identifiquen 5 fases constructives, la primera és del segle XIII, amb elements tardoromànics. La segona fase és del segle XV, destaquen els merlets de tàpia que coronen els murs del cos est, i que són un del pocs elements definidors del caràcter castral originari de l'edifici. També cal destacar els dos finestrals del mur del cos Est, on hi hauria la planta noble de la casa. Un altre element d'interès és la porta d'accés a la balconada; és una porta adovellada de factura semblant a la de la porta principal del castell, situada a l'extrem del nou cos est. Els Torrelles, molt relacionats amb el mar, eren els propietaris al segle XV, d'aquesta època daten unes pintures murals on apareix tres coques i una galera i altres motius decoratius i inscripcions, trobades a la paret Oest de la primera planta del cos est. La tercera fase es data en els segles XVI-XVII, quan el castell passa als Sentmenat i, després als Oms, època en que l'edifici devia funcionar bàsicament com a masia. La quarta fase correspon al segle XVIII i coincideix amb la compra de l'edifici per part de la Causa Pia de Miquel Pascual. Es fan un seguit de reformes, entre les quals, la teulada, que va arribar fins a la restauració de finals del segle XX, o el reforçament del mur sud del cos oest, amb els petits contraforts de maçoneria. La cinquena fase correspon als segles XIX i XX. De l'època de la masia es conserva un cup de vi, integrat en l'estructura de la planta baixa del castell (CASTELL, s.d.). L'any 1987, l'Ajuntament de Rubí va adquirir el castell i va iniciar les obres per a la seva rehabilitació, ha sofert diverses modificacions estructurals, però encara conserva elements arquitectònics romànics i gòtics. Finalment el 1996 el Castell ha obert les seves portes com a Ecomuseu urbà, un equipament patrimonial que treballa per la conservació i difusió del patrimoni i la cultura.

Bibliografia

ARÍS PUIGGRÓS, F. Xavier; VILALTA, Jordi (1987) "Noticiari". Butlletí del Grup de Col·laboradors del Museu de Rubí, Núm. 25, p. 282-289. Rubí: Grup de Col·laboradors del Museu de Rubí. BATLLE GALLART, Carme; AMIGÓ, Jordi (1989) "Els Rubí, una família de cavallers del segle XIII" XXXII Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos, Vol. I, pp. 111-117, Rubí: Fundació Museu Biblioteca de Rubí - Centre d'Estudis Rubinencs. BENCOMO et alii (1986) BENCOMO, C.; BELTRAN, J.L.; GARCIA, C.; IBAÑEZ, D.; JORBA, A.; LÓPEZ, F.; MOLINERO, C.; OLLE, J.; PRIETO, A.; PUIG, R.M.; RUFE, M.A.; SANTIRSO, M.; YSAS, P. Aproximació a la Història de Rubí. Rubí, Ajuntament de Rubí. CASTELL ROCABRUNA, Natàlia (s.d.) Recorregut històric per la ciutat de Rubí, Rubí, El Castell - Ecomuseu Urbà, document mecanografiat. FARRÉ I OLIVÉ, Eduard (1991) "Notes sobre rellotges de sol al Museu de Rubí". Butlletí del Grup de Col·laboradors del Museu de Rubí, Núm. 34, p. 134-135. Rubí: Grup de Col·laboradors del Museu de Rubí. FERRAN I GÓMEZ, Domènec; MORO I GARCÍA, Antoni

(1991) "La pisa decorada catalana procedent del Castell de Rubí ". Butlletí del Grup de Col·laboradors del Museu de Rubí, Núm. 34, p. 136-145. Rubí: Grup de Col·laboradors del Museu de Rubí. GARCÍA I MAJÓ, Lluís (1995) "Sant Pere de Rubí a l'època baix-medieval; segles XII, XIII, XIV i XV", Butlletí del Grup de Col·laboradors del Museu de Rubí, Núm. 39, p. 309-318. Rubí: Grup de Col·laboradors del Museu de Rubí. GARCÍA I MAJÓ, Lluís (1996) "Sant Pere de Rubí. La seva evolució de parròquia rural a urbana", Butlletí del Grup de Col·laboradors del Museu de Rubí, Núm. 40, p. 340-349. Rubí: Grup de Col·laboradors del Museu de Rubí. MARGENAT I RIBAS, Francesc (1987) "El Castell de Rubí". Butlletí del Grup de Col·laboradors del Museu de Rubí, Núm. 24, p. 216-221. Rubí: Grup de Col·laboradors del Museu de Rubí. MARGENAT I RIBAS, Francesc (1995) "Rubí a l'època alt-medieval", Butlletí del Grup de Col·laboradors del Museu de Rubí, Núm. 39, p. 297-308. Rubí: Grup de Col·laboradors del Museu de Rubí. MERINO, Joan Miquel (1982) "Sant Pere de Rubí a través de la documentació antiga dels segles X, XI, XII i XIII", Butlletí del Grup de Col·laboradors del Museu de Rubí, Núm. 6, pp. 114-118, Rubí, Grup de Col·laboradors del Museu de Rubí. MORO I GARCÍA, Antonio (1990) Catàleg de restes arqueològiques i zones d'interès geològic del terme municipal de Rubí, Rubí, document mecanografiat, Centre d'Estudis Rubinencs - Ajuntament de Rubí. PLA ESPECIAL (s.d.). Pla Especial i Catàleg del Patrimoni Arquitectònic de Rubí. Document mecanografiat. PRAT, Josep (1999) "Rubí. Passat, present i futur d'una ciutat jove i dinàmica" Rubí. Guia Local. Pp. 6-10, Ed. Hermes Comunicacions S.A.. ROVIRA, Lurdes (1984) "El Castell de Rubí: Monument Nacional". Butlletí del Grup de Col·laboradors del Museu de Rubí, Núm. 12, p. 242. Rubí: Grup de Col·laboradors del Museu de Rubí. RUFÉ I MAJÓ, Miquel (1984a) Les masies de Rubí i la seva gent. Patronat del Museu-Biblioteca de Rubí. RUFÉ I MAJÓ, Miquel (1985a) "Toponímics rubinencs", Butlletí del Grup de Col·laboradors del Museu de Rubí, Núm. 16, pp. 355-357. Rubí: Grup de Col·laboradors del Museu de Rubí. RUFÉ I MAJÓ, Miquel (1997a) Les masies de Rubí i la seva gent. Rubí, Rubricata. El setmanari de Rubí. Caixa de Terrassa. VILA I CARABASSA, Josep Maria (1991) Memòria de l'estudi històrico-arqueològic del Castell de Rubí (desembre 1989 - març 1990, Document mecanografiat. VILA I CARABASSA, Josep Maria (1993) "Estudi històrico-arqueològic del castell de Rubí". Butlletí del Grup de Col·laboradors del Museu de Rubí, Núm. 36, p. 143-191. Rubí: Grup de Col·laboradors del Museu de Rubí. VILALTA, Jordi (1982) "Monuments rubinencs que cal conservar", Butlletí del Grup de Col·laboradors del Museu de Rubí, Núm. 7, pp. 137-142. Rubí: Grup de Col·laboradors del Museu de Rubí.

